

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет
Кафедра геодезії та картографії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Управління земельними ресурсами та оцінка нерухомості

для студентів

галузь знань **19 Архітектура та будівництво**
спеціальність **193 Геодезія та землеустрій**
освітній рівень **магістр**
освітня програма **Землеустрій та кадастр**
вид дисципліни **Обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2019/2020</u>
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: **Тітова Світлана Вікторівна**, кандидат географічних наук, доцент кафедри геодезії та картографії, доцент

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2019

Розробник: Тітова Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри геодезії та картографії, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри

_____ (прізвище) (Датенко Л.М.)
_____ (прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від « 28 » 08 2019р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від « 30 » 08 2019 року № 5

Голова науково-методичної комісії
_____ (прізвище) (Запотоцький С.П.)
_____ (прізвище та ініціали)

ВСТУП

1. **Мета дисципліни** – є пізнання сутності і закономірностей розвитку управління земельними ресурсами, вивчення методів та механізмів управління, а також основних методів оцінки нерухомості.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1) Навчальна дисципліна «Управління земельними ресурсами та оцінка нерухомості» базується на циклі дисциплін професійної та практичної підготовки, зокрема «Фотограмметрії», «Топографії», «Геодезії», «Математичної обробки геодезичних даних», «Дистанційного зондування землі», «Основ землевпорядкування та кадастру», «Оцінки нерухомого майна», «Кадастру», «Основ земельного, цивільного, екологічного та господарського права» тощо.

2) Знання теоретичних основ математики, статистики, теорії імовірності, інженерної та комп'ютерної графіки.

3) Володіння елементарними навичками математичного моделювання, знаннями геоінформаційних систем.

3. **Анотація навчальної дисципліни:**

Надається характеристика поняття землі як об'єкту природи та елемента довкілля, проводиться ознайомлення з історичними та соціальними передумовами розвитку управління земельними ресурсами, визначенням теоретичних основ та методів управління земельними ресурсами, розкривається сутність сучасної системи органів влади України; сучасною нормативно-правовою базою державного управління України; розкривається специфіка та особливості щодо управління земельними ресурсами різних форм власності, а також організаційної структури управління земельними ресурсами. Курс складається з *двох змістових модулів: Перший* присвячений вивченню історичних та соціальних передумов розвитку управління земельними ресурсами та теоретичних основ, методів управління земельними ресурсами; ознайомлення зі структурою та організацією діяльності органів земельних ресурсів. Розкриттю поняття, змісту та суб'єктів управління у галузі використання та охорони земель; системі і функцій управління у сфері використання і охорони земель, методам управління земельними ресурсами, нормативно-методичному забезпеченню управління. Правовим гарантіям реалізації земельної реформи. Розкриттю структури та організації діяльності органів земельних ресурсів та особливостям управління на різних ієрархічних рівнях. Відображенню організації діяльності спеціально уповноважених органів у сфері державного управління земельними ресурсами, а також організації проведення землеустрою; розпорядження землями державної та комунальної власності тощо. *Другий* – безпосередньо державній політиці у галузі використання та охорони земель, напрямкам удосконалення державного управління земельними ресурсами в сучасних умовах, а також стратегії адаптації земельної політики України до вимог Європейського Союзу.

4. **Завдання вивчення дисципліни** полягає у формуванні в студентів цілісної системи знань щодо методології та організації управління земельними ресурсами в Україні та оцінки нерухомості. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти елементи дослідницької діяльності, принципи організації, методику й технології проведення оцінки нерухомості та принципи, функції управління земельними ресурсами, навчитися проводити авторські дослідження і, зокрема, в частині збору інформації та її обробки, теоретичних посилок та робочих гіпотез, зокрема:

- ознайомити студентів з історичним зв'язком управління земельними ресурсами з іншими явищами для правильного розуміння сутності і основних шляхів розвитку управлінської справи у сфері земельних ресурсів;
- ознайомити студентів з теоретичними основами управління земельними ресурсами з акцентом на різниці між основним завданням, функціями та принципами сучасного управління земельними ресурсами; з основними методами управління земельними ресурсами, зокрема методом системного аналізу, програмно-цільовим методом, методом

землеустрою та методом моделювання;

- ознайомити студентів із сутністю нормативно-методичних основ управління земельними ресурсами; вміти визначати основні напрями і механізми управління земельними ресурсами на різних ієрархічних рівнях та особливості управління земельними ресурсами різного цільового призначення;
- ознайомити студентів із використанням моделювання у сфері управління земельними ресурсами та оцінки нерухомості, а також з методами проектування в організаційній системі управління земельними ресурсами.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Історичні та соціальні передумови розвитку управління земельними ресурсами	<i>лекція</i>		4%
1.2	Теоретичні основи управління земельними ресурсами. Основні напрями і механізми управління земельними ресурсами. Правові, організаційно-економічні та землевпорядні механізми управління земельними ресурсами	<i>лекція</i>	<i>бліц-опитування, виконання презентації, дискурс</i>	8%
1.3	Методи управління земельними ресурсами. Нормативно-методичні основи управління земельними ресурсами. Особливості управління земельними ресурсами різного цільового призначення. Специфіку управління земельними ресурсами різної форми власності	<i>лекція, практичне заняття</i>		8%
1.4	Моделювання організаційної системи управління земельними ресурсами та організаційні структури управління земельними ресурсами	<i>лекція, практичне заняття</i>		8%
1.5	Поняття нерухомості та його складові. Місце ринку нерухомості в ринковій економіці та його функції	<i>лекція, аналітична робота</i>		6%
1.6	Фактори, що впливають на оцінку земельної ділянки. Земельна рента, її поняття та складові	<i>лекція</i>		6%

1.7	Правові основи нормативно-грошової оцінки земель України. Право на землю. Обмеження, встановлені законами. Викуп й примусове відчуження земельних ділянок	<i>лекція, практичне заняття, аналітична робота</i>		8%
2.1	Вміти розрізняти та застосовувати методи управління земельними ресурсами	<i>аналітична доповідь, дискус</i>	<i>виконання аналітично- розрахункових робіт та виконання самостійних робіт по варіантах</i>	до 12%
2.2	Використовувати напрями та механізми управління земельними ресурсами, в тому числі правові, організаційно-економічні та землевпорядні механізми управління земельними ресурсами	<i>аналітична доповідь, дискус</i>		
2.3	Акцентувати увагу на особливостях управління земельними ресурсами різного цільового призначення	<i>доповідь, дискус</i>		
2.4	Моделювати організаційну систему управління земельними ресурсами	<i>доповідь, дискус</i>		
2.5	Застосовувати фактори, які впливають на оцінку земельних ділянок та пов'язуючи це з правовими основами нормативно-грошової оцінки земель	<i>доповідь, дискус</i>	<i>презентація, дискус</i>	
2.6	Розглядати ринок землі (обіг земель), як сегмент ринку нерухомості із визначенням права на землю, обмежень, встановлених законами та викуп й примусове відчуження земельних ділянок	<i>доповідь, дискус</i>		до 15%
3	комунікація: вироблення у студентів практичних навиків з управління земельними ресурсами та оцінки нерухомості дослідження і групового вирішення актуальних проблем із застосуванням відповідних методів та орієнтування у чинному законодавстві України стосовно юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства, а також орієнтування в сучасних проблемах розвитку ринку нерухомості на сучасному етапі	<i>самостійна робота, презентація результатів</i>	<i>презентація, дискус</i>	до 5%

4	автономність та відповідальність: продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та управлінські рішення, надані рекомендації, які можуть впливати на проведення змін в управлінській сфері земельних ресурсів	<i>аналітична доповідь, дискусія</i>	<i>презентація, дискус, іспит</i>	до 20%
---	---	--------------------------------------	-----------------------------------	--------

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3	4
Програмні результати навчання (назва)															
знати теоретичні основи геодезії, вищої та інженерної геодезії, топографічного і тематичного картографування, складання та оновлення карт, дистанційного зондування Землі та фотограмметрії, землеустрою, оцінювання нерухомості і земельного кадастру;	+	+				+	+								
знати нормативно-правові засади забезпечення питань раціонального використання, охорони, обліку та оцінки земель на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях, процедур державної реєстрації земельних ділянок, інших об'єктів нерухомості та обмежень у їх використанні;			+		+	+					+				
використовувати методи збирання інформації в галузі геодезії і землеустрою, її систематизації і класифікації відповідно до поставленого проектного або виробничого завдання;			+	+				+							
використовувати методи і технології землевпорядного проектування, територіального та господарського землеустрою, планування використання та охорони земель, кадастрових знімачів та ведення державного земельного кадастру;				+		+							+		

володіти технологіями і методиками планування і виконання геодезичних, топографічних і кадастрових знімів та комп'ютерного оброблення результатів знімів в геоінформаційних системах;									+									+																								
володіти методами організації топографо-геодезичного і земельпорядного виробництва від польових вимірювань до менеджменту та реалізації топографічної та земельпорядної продукції на основі використання знань з основ законодавства і управління виробництвом.																				+																+						
здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його поступального розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.																					+																					+

7. Схема формування оцінки: Контроль знань здійснюється за модульно - рейтинговою системою, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки (20%) включає: презентацію (20%), глибинність методології у репрезентованому дослідженні (20%), здійсненність та узгодженість пропозицій (20%), ступінь оригінальності (20%) та визначення методологічних проблем теми, ситуації (20%) та оцінювання практичної підготовки (80%) включає: якісну цілісність спостереження (25%), здатність оцінити проблему (25%), ідентифікація шляхів та методологія вирішення проблеми, яка виникла чи може виникнути (25%), окреслення шляхів вирішення специфічних (неординарних) проблем (25%).

7.1. Форми оцінювання студентів: Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх тем двох змістових модулів та виконання індивідуальних творчих робіт.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ	
	<i>Min. – 24 бали</i>	<i>Max. – 60 балів**</i>
Усна відповідь	„3” x 2=6	„5” x 2=10
Бліц опитування (письмове завдання)	„3” x 2=6*	„5” x 2=10*

Виконання індивід./самоств. (аналітичних) робіт	Презентація (Оцінюється: 1. <i>Змістовна частина.</i> 2. <i>Мультимедійна складова</i> 3. <i>Презентація індив./самоств. аналітичної роботи.</i>	„12” x 2 = 24*	„45” x 1 = 45
Підсумкова контрольна робота		„12” x 1 = 12*	„25” x 1 = 25*
<p>„3” – мінімальна/максимальна оцінка, яку може отримати студент (60% від максимальної кількості балів). 1 – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. 6* - бали, які формують 80% оцінки, інші формують – 20% оцінки. ** - <i>отримані мінімальні бали за семестр перераховуються із дисконтним коефіцієнтом 2,0, а максимальні бали із дисконтним коефіцієнтом 1,5</i> *** - бали, менші ніж зазначений мінімум до загальної оцінки не додаються</p>			

Підсумкове оцінювання у формі іспиту: максимальна кількість балів на іспиті - 40 балів, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит).

Студенти, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – 20 балів до складання екзамену не допускаються. Рекомендований мінімум для допуску до екзамену – 38 балів

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПМКР	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	24	12	24	60
Максимум	35**	25	40	100

7.2. Організація оцінювання: Оцінювання здійснюється впродовж семестру усіх видів робіт, включаючи і самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань: у терміни – 1- 4 теми – до 5 квітня, 5-7 теми – до 10 травня, дослідницько-аналітична робота здається до 30 квітня; захист – презентація результатів дослідницько-аналітичної роботи здійснюється на передостанньому тижні навчання. *За роботи, подані не в зазначений термін, віднімаються по 2 бали за кожен день прострочки.*

Шкала відповідності

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ**

Теми	Кількість годин		
	Лекції	Лаборат.	С/Р
ЧАСТИНА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ			
Тема 1. Історичні та соціальні передумови розвитку управління земельними ресурсами. Теоретичні основи управління земельними ресурсами. Методи управління земельними ресурсами	2	4	20
Тема 2. Основні напрями і механізми управління земельними ресурсами. Правові, організаційно-економічні та землевпорядні механізми управління земельними ресурсами	2		
Тема 3. Особливості управління земельними ресурсами різного цільового призначення. Специфіка управління земельними ресурсами різних форм власності	2	4	
Тема 4. Моделювання організаційної системи управління земельними ресурсами. Організаційні структури управління земельними ресурсами	2		20
ЧАСТИНА 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА ОЦІНКА НЕРУХОМОСТІ			
Тема 5. Ринок нерухомості та його складові. Місце ринку нерухомості в ринковій економіці та його функції	2	4	
Тема 6. Фактори, які впливають на оцінку земельної ділянки. Земельна рента, її поняття та складові. Правові основи нормативно-грошової оцінки земельних ділянок	2		20
Тема 7. Право на землю. Обмеження, встановлені законами. Викуп та примусове відчуження земельних ділянок	2	2	
Консультації з плану			2
ВСЬОГО	14	14	62

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекції – **14 год.**

Лабораторні заняття – **14 год.**

Самостійна робота - **62 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Аблов А.Ф. Влада і політика. - Одеса: Маяк, 1998. - 35 с.
2. Андрейцев В.І. Правовий режим використання, відновлення та охорони земель// Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс/ За ред. В.І. Андрейцева. - К.: Істина. - 2001.
3. Варламов А.А., Нагаев Р.Т., Кальченко С.А. Методологические положения управления земельными ресурсами. Монография: Теоретические и методологические положения управления земельными ресурсами и формирование системы государственного земельного кадастра. М.: ГУЗ, 2001. - с. 5-24

4. Варламов А.А. Организационный механизм управления земельными ресурсами. Итоги научных исследований сотрудников ГУЗА в 2001 г. Сборник научных трудов. Т.1 с. 52-58.
5. Ведення сільського господарства в умовах радіоактивного забруднення території України внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС на період 1999-2002 р.р. (Методичні рекомендації). - Л.: Мінагропром. МНС України, УНДІСГР, 1998. - 104 с.
6. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК / Теоретичні і практичні аспекти/Відп. редактор акад. УААН В.М. Трегобчук. Київ: Ін-т економіки НАН України, 2003. - 259 с.
7. Гвишиани Д.М. Организация и управление. - М.: Изд-во МГТУ им. Н.З. Баумана. 1998. - 332 с.
8. Гуцуляк Ю.Г. Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. Чернівці: Прут, 2002. - 124 с.
9. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Міщенко В.С., Коваль Я.В., Новоторов О.С. Паламарчук М.М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. К.: РВПС України. 1999. - 716 с.
10. Державна програма розвитку земельних відносин в Україні на 2006-2015 роки (проект)/ Добряк Д.С., Мартин А.Г., Канаш О.П. та інш.// Землеустрій і кадастр. - 2006. - № 1. - С. 100-128.
11. Добряк Д.С., Мартин А.Г. Землеустрій - наукова основа раціонального використання та охорони земельних ресурсів// Землеустрій і кадастр. - 2006. - № 1. - С. 10-16.
12. Добряк Д.С., Мартин А.Г., Паламарчук Л.В. Актуальні проблеми законодавчого забезпечення розвитку ринку земель в Україні// Землеустрій і кадастр.- 2006 № 1. - С. 3-7.
13. Дорош О.С. Управління земельними ресурсами на регіональному рівні. К.: ТОВ ЦЗРУ, 2005.
14. Єрмоленко В.М., Правові основи майнових і земельних відносин., Навчальний посібник. - К.: Магістр ХХІ сторіччя, 2006. - 382 с.
15. Козлов Н.В., Палала Н.В. Современные причины деградации и агроэкологическое состояние пахотных земель Украины.// Современные проблемы охраны земель.-К.: СОПС Украины НАН Украины, 1997. - Ч.1. - С. 86-88.
16. Кривов В.М. Актуальні питання управління земельними ресурсами та їх охорони//Землевпорядний вісник. - 2006. - № 1. - С. 70-72.
17. Кривов В.М. Формування території новостворених землеволодінь і землекористувань та їх агроекологічне облаштування.//Матеріали міжнародної конференції «Землевпорядна освіта, наука та виробництво: сьогодні та перспективи очима молодих вчених» Київ, 25 лютого 2003 р. - К.: ТОВ. УЗРУ, 2003.
18. Лавейкін М.І. Реформування системи землекористування в Україні.-К.: РВПС України.- 376 с.
19. Мартин А., Горбатович С. Мараторій на продаж земель сільськогосподарського призначення: наслідки та перспективи//Землевпорядний вісник. - 2006. - № 2. - с. 58-60.
20. Мартин А., Погурельський С7 Земельна політика України: стратегія адаптації до вимог Європейського Союзу.//Землевпорядний вісник. - 2006. - № 1. - С. 50-52.
21. Медведев В.В., Булигін С.Ю., Лактіонова Т.М. на інш. Сучасний стан земель України і заходи для його поліпшення//Вісник аграрної науки. - 1996. - № 12. - С. 5-13
22. Методичні рекомендації щодо складання плану землекористувань новостворених приватних господарств. - К.: Деркомзем; Урожай, 2003. - 26 с.
23. Мильнер Б.З. Теория организаций. - М.: ИНФРА, 1998. - 336 с.
24. Муляр О.А. Реформування аграрного сектора в країнах Центральної і Східної Європи//Економіка АПК. - 1997. № 4-5.
25. Нижник Н.Р., Машков О.А. Системний підхід в організації державного управління. - К.: Вид-во УАДУ, 1998. - 160 с.

26. Нижник П.Р., Мосов С. Про співвідношення державного управління і виконавчої влади//Вісник УАДУ. - 2000. - № 4. - С. 23-29.
27. Новаковський Л.Я., Канаш О.П., Деонець В.С. Консервація деградованих і малопродуктивних орних земель України//Вісник аграрної науки. - 2000. - № 11. - С.54-59.
28. Новаковський Л.Я., Третяк А.М., Добряк Д.С. Земельна реформа і землеустрій в Україні. ІЗУ УААН. К.: 2001- 138 с.
29. Сайко В.Ф. Рациональное использование земельного фонда Украины.//Аграрна наука. - 1997. - № 3. - С.18-20.
30. Сохнич А.Я. «Проблеми використання і охорони земель в умовах ринкової економіки». Монографія. Львів: НВФ «Українські технології», 2002. - 252 с.
31. Статівка І.М., Корецький А.В. Рибалко С.В. Методичні засади складання проектів формування землеволодінь та землекористувань у межах сільських рад//Землевпорядкування. - 2001. - № 3. - С. 19-20.
32. Тараріко О.Г. Біологізація та екологізація ґрунтозахисного землеробства// Вісник аграрної науки. - 1999. - № 10. - С. 5-9.
33. Типове положення про обласне управління земельних ресурсів. Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.1996 р. № 930 із змінами від 12.11.98 р. № 1776 та 16.03.2000 р. № 507./ Земельне законодавство України: Збірник нормативних актів, судової та арбітражної практики. Книга друга. Одеса. 2000. - 491 с.
34. Типове положення про районний відділ земельних ресурсів. Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.1996 р. № 930 із змінами від 12.11.98 р. № 1776 та 16.03.2000 р. № 507./ Земельне законодавство України: Збірник нормативних актів, судової та арбітражної практики. Книга друга. Одеса. 2000. - 491 с.
35. Ткачук С.А. Управление земельными ресурсами/ Вопросы общей теории/: Учебное пособие. - Целиноград: ЦСХИ, 1986. - 92 с.
36. Ткачук С.А., Шевченко П.С., Мауль Я.Я.Эффективное использование земельных ресурсов/Вопросы управления земельными ресурсами/М., Экономика, 1983. - 80 с.
37. Третяк А.М. Розвіток суспільства і проблеми управління земельними ресурсами. Стан земельних ресурсів України: проблеми, шляхи вирішення. Збір. доп. Всеукр. наук. пр. конф. (Харьків, 29-30 вересня 2001р.) К.: 2001.
38. Третяк А.М. Теоретичні основи землеустрою. - К.: ІЗУ УААН, 2002. - 152 с.
39. Третяк А.М., Коваль В.І., Нешик С.С. Регулювання земельних відносин на території сільської територіальної громади. К.: УАДУ, 2003. - 75 с.
40. Третяк А.М., Бабмінда Д.І. Земельні ресурси України та їх використання. К.: ТОВ ЦЗРУ. 2002. - 342 с.
41. Третяк А.М. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: Навчальний посібник. - К.: Аграрна наука, 2002. - 280 с.
42. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та реєстрація землі в Україні. - К.: Преса України 1998. - 145 с.
43. Щекин Г.В. Теорія соціального управління : Монографія. - К.: МАУП, 1996. - 408 с.

Додаткова:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768 - III
2. Закон України № 237/94 - ВР від 10 листопада 1994 р. « Про ратифікацію Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р.»
3. Закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV «Про землеустрій»
4. Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»
5. Закон України «Про охорону земель»
6. Указ Президента України від 10 листопада 1994 р. № 666 «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва»

7. Указ Президента України від 8 серпня 1995 р. № 729 «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність»
8. Указ Президента України від 12 березня 1996 р. № 179/96 «Про Загальне положення про міністерство, інший центральний орган державної виконавчої влади України»
9. Указ Президента України від 21 квітня 1998 р. № 332 «Про захист прав власників земельних часток (паїв)»
10. Указ Президента України від 15 грудня 1998 р. № 1353 «Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян-пенсіонерів, які мають право на земельну частку (пай)»
11. Указ Президента України від 3 грудня 1999 р. № 529 «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки»
12. Указ Президента України від 15 грудня 1999 р. № 1572/99 «Про систему центральних органів виконавчої влади»
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2000 р. № 386 «Про урядовий орган державного управління»
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 р. № 1524 «Про затвердження Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища України»
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2008 р. № 224 «Про затвердження Положення про Державний комітет України із земельних ресурсів»
16. Наказ Держкомзему від 17 червня 2008 р. № 123 «Про затвердження положень про територіальні органи земельних ресурсів»
17. land.gov.ua
18. archive.nbuv.gov.ua
19. zakon.rada.gov.ua
20. kievcity.gov.ua
21. www.academy.gov.ua